

კომპანიებს თავიდან აიცილონ ან შეარბილონ კრიზისით გამოწვეული შედეგები წინასწარ შემუშავებული ანტიკრიზისული გეგმის მეშვეობით.

საკვანძო სიტყვები: საფინანსო-ეკონომიკური კრიზისი, პროგნოზირება, კიბერნეტიკული მიდგომა, ფაქტორების ანალიზი, „ხმაური“, „ჩრდილოვანი მოთამაშეები“, უკუკავშირი, ოპტიმალური სტრატეგია.

„ის, ვინც არ ფიქრობს მომავალ პრობლემებზე, ძალიან მალე შეხვდება მათ“
კონფუცი

პოლიტიკოსებს, ბიზნესმენებს, მენეჯერებს უნდა ესმოდეს ის ძირითადი საკითხები და ფაქტორები, რომელთაც შეუძლიათ გავლენა მოახდინოს ბიზნეს-კომპანიის საქმიანობაზე ან/და ქვეყნის პოლიტიკურ-ეკონომიკურ ვითარებაზე. როგორც წესი ეს არის პოლიტიკურ-ეკონომიკურ ფაქტორთა სიმრავლე: მშპ, მშპ-ს ზრდის ტემპი, ინფლაცია, პირდაპირო უცხოური ინვესტიციები, შრომის ბაზარაი, უმუშევრობის დონე, ინფლაცია და ა.შ. ნებისმიერი პოლიტიკოსს, ბიზნესმენს, მენეჯერს უნდა შეეძლოს ამ ფაქტორების ანალიზი, რათა ოპტიმალურად მართოს ქვეყანა თუ კომპანია.

ეკონომიკური განვითარება ძალიან მჭიდროდ არის დაკავშირებული პოლიტიკური ვითარებაზე, ასე რომ, სწორი ეკონომიკური პროგნოზირებისთვის აუცილებელია პოლიტიკური ვითარების გათვალისწინება. ეკონომიკურმა კრიზისმა ძალიან ადვილად შეიძლება გამოიწვიოს პოლიტიკური კრიზისიც.

რა ვქნათ, როდესაც წარმოიქმნება გლობალური ეკონომიკური კრიზისი? როგორც წესი ის მოულოდნელად ხდება. ჩვენი აზრით ამ შემთხვევაში შესაძლებელია კიბერნეტიკულ მეთოდოლოგიის გამოყენება. პროგნოზირება არის სხვადასხვა მომავალი მოვლენების შეფასება უცნობ ვითარებაში. მეორე მხრივ, კიბერნეტიკული თვალსაზრისით, საფინანსო ეკონომიკური კრიზისი არის მართვის შესაძლებლობა არასრული ინფორმაციის არსებობის შემთხვევაში. კიბერნეტიკული კონცეფცია გვადლეს იმის საშუალებას, რომ განვახორციელოთ ოპტიმალური მართვა (ან, სხვანაირად, ეკონომიკური კრიზისის პროგნოზირება) შემდეგი მოთხოვნების გათვალისწინებით:

უნდა ჩატარდეს იმ ფაქტორთა ანალიზი, მათი ალბათური მახასიათებლების შეფასების ჩათვლით, რომლებიც გავლენას ახდენენ მართვის ობიექტის (ეკონომიკური სისტემის) ფუნქციონირებაზე

ასევე გასათვალისწინებელია „ხმაურის“ ზემოქმედება, მისი ალბათური მახასიათებლები, მ.შ. ე.წ. „ჩრდილოვანი მოთამაშეების“ არა შემთხვევითი, მაგრამ ჩვენთვის უცნობი ზემოქმედების შესაძლო ალბათური მახასიათებლები.

დაბოლოს გასათვალისწინებელია უკუკავშირის შესაძლებლობები. თუ ზემოაღნიშნული ანალიზი ჩატარებულია სწორად, მაშინ უკუკავშირი ფაქტიურად ქმნის ოპტიმალური სტრატეგიის შემუშავების შესაძლებლობას.

ამ შემთხვევაში, ეკონომიკური სისტემა საჭიროა წარმოვადგინოთ, როგორც მართვის ობიექტი (*Bagaturia G., Bagaturia O. 2005*). ნახაზი 1-ზე ნაჩვენებია ეკონომიკური სისტემის ზოგადი სტრუქტურა კიბერნეტიკული თვალსაზრისით. კრიზისული პროცესები, რომლებიც მიმდინარეობს ეკონომიკური სისტემის შიგნით ჩვენთვის უცნობია ან ნაკლებად არის ცნობილი. მოვლენებზე უნდა ვიმსჯელოთ სისტემის გარეთ მიმდინარე პროცესებით, რომელთა დაკვირვება და გაზომვა შესაძლებელია. ეს არის ე.წ. სისტემის შესასვლელი ფაქტორები (აღნიშნულია X სიმბოლოთი), ხოლო სისტემის რეაქცია წარმოადგენს მის გამოსასვლელ ფაქტორებს (აღნიშნულია Y სიმბოლოთი). ამრიგად ივარაუდება, რომ ჩვენს განკარგულებაშია სისტემაზე ზემოქმედი რეალური მონაცემები და სისტემის რეაქცია მათ ზემოქმედებაზე, ცხადია სისტემის რეაქციაზე გავლენას ახდენს ის გადანყვეტილებები, რომლებსაც იღებს მთავრობა (ან მენეჯერი, კომპანიის შემთხვევაში). ოპტიმალური მართვის მიზანია განახორციელოს ისეთი გადანყვეტილება (ანუ განახორციელოს ისეთი მმართველი ზემოქმედება U), რომელიც საშუალებას მოგვცემს მივალნიოთ დასახულ მიზნებს სისტემაში მიმდინარე სოციალ-ეკონომიკური და პოლიტიკური პროცესებისა და სისტემაზე ზემოქმედი პროცესების გათვალისწინებით ანუ სისტემის შესასვლელი ფაქტორებისა და „ხმაურის“ გათვალისწინებით. კერძოდ, ეკონომიკური სისტემისთვის სისტემის შესასვლელი და გამოსასვლელი ფაქტორების შეფასება-გაზომვა შესაძლებელია ისეთი მაჩვენებლებით, როგორიცაა: მშპ, მშპ-ს ზრდის ტემპი, ექსპორტ-იმპორტის ბალანსი, შემოსავლები, დანახარჯები, უმუშევ-

რობის დონე, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები, ვალუტის გაცვლითი კურსი, ინფლაციის მაჩვენებლები და ა.შ.

იმისათვის, რომ შევაფასოთ რამდენად კარგად არის მიღწეული დასახული მიზნები საჭიროა სწორად იქნეს შერჩეული სათანადო კრიტერიუმები. მმართველი ზემოქმედების ეფექტიანობის შესამოწმებლად კი უნდა დავაკვირდეთ უკუკავშირის შედეგებს.

ამრიგად სისტემის ოპტიმიზაციის ფორმულირება შემდეგნაირია:

საჭიროა ვიპოვოთ ისეთი U_{opt} , რომელიც მიაწინებს Y -ს სასურველ მნიშვნელობებს, სადაც

$$Y = f(X, U) + \xi \rightarrow Y_{opt}$$

ξ არის “ხმაურის” უცნობი ზემოქმედება,

ხოლო შესავლელი ფაქტორები X და მმართველი ზემოქმედება U ეკუთვნის მათ დაშვების არეს.

აღნიშნული მიდგომის საილუსტრაციოდ შეიძლება განვიხილოთ მიმდინარე პოლიტიკური ვითარება.

მაგ. რუსეთის პირდაპირი თუ ირიბი ჩარევის გამო უკრაინის საშინაო საქმეებში და ყირიმის ოკუპაციამ გამოიწვია აშს-სა და ევროკავშირის სანქციები რუსეთის წინააღმდეგ. ამ პროცესებმა გამოიწვიეს რუსეთის ვალუტის, რუბლის დევალვაცია. მეორე მხრივ, რუსეთში მრავლად არიან საქართველოს მოქალაქეები, რომელთა მიერ საქართველოში თანხის გადმორიცხვის მოცულობა კრიზისამდე შეადგენდა საშუალოდ 100 მილიონ აშშ დოლარს ყოველთვიურად. ცხადია რუსეთში კრიზისის პირობებში საქართველოში თანხის გადმორიცხვა იკლებს, რამაც უნდა აიძულოს საქართველოს მთავრობა შეცვალოს საშინაო საფინანსო პოლიტიკა (მაგ. ბიუჯეტის კორექტირება “ქამრების შემოჭერის” თვალსაზრისით არა მაშინ, როდესაც სავალუტო შემოდიდება იკლებს, არამედ გაცილებით ადრე). იგივე უნდა ითქვას საბერძნეთის საფინანსო-ეკონომიკური კრიზისთან დაკავშირებით. ამ შემთხვევაში შესაძლებელი იყო კრიზისის პროგნოზირება სა-

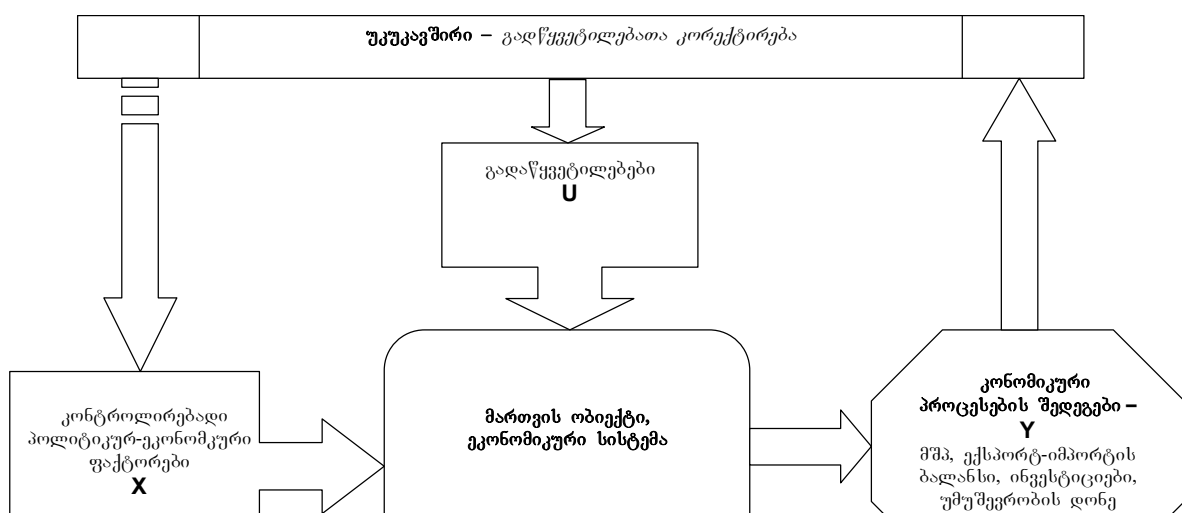
ქართველოში (თუ კი ასეთად ჩავთვლით ლარის დევალვაციას დოლართან მიმართებაში).

ასეთივე მაგალითია 2007-2008 წწ. სამშენებლო ბიზნესის კრიზისი საქართველოში, რომლის პროგნოზირება შესაძლებელი იყო 2-3 წლით ადრე, როდესაც იპოთეკური კრიზისი დაიწყო აშშ-ში, იმ ქართულმა კომპანიებმა, რომლებმაც გაითვალისწინეს ის გარემოება, რომ აშშ-ში მიმდინარე პროცესები გარკვეული დროის გავლის შემდეგ აუცილებლად იქონიებს გავლენას გლობალურ ეკონომიკაზე და დროზე აუღეს ალლო შექმნილ ვითარებას, დროზე გაყიდეს მათ ხელთ არსებული ქონება, თუმცა შესაძლოა შედარებით იაფად (მაგრამ არა პანიკური ფასებით და შეინარჩუნეს კომპანია და ქონება, ხოლო ის კომპანიები, რომლებიც არ აზროვნებდნენ სტრატეგიულად, არ აანალიზებდნენ შეცვლილ ეკონომიკურ ვითარებას და აგრძელებდნენ მაღალი ფასების შენარჩუნებას იმ მოტივით, რომ უძრავი ქონების ფასი ყოველთვის იზრდება, საბოლოოდ გაბანკროტდნენ.

წარმატებული ბიზნესისთვის და ქვეყნის მართვისთვის პირველ რიგში საჭიროა პროგნოზირების დროულად და კორექტულად ჩატარება, ზემოგანხილული კიბერნეტიკული მიდგომის გამოყენებით, როდესაც სწორად და პერმანენტულად მიმდინარეობს X , U , Y , ფაქტორებისა და “ხმაურის” ანალიზი შესაძლებელია კრიზისის პროგნოზირება, თუნდაც მიახლოებით და ამით კრიზისის დამანგრეველი შედეგების შერბილება ან სულაც მისი თავიდან აცილება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Bagaturia G., Bagaturia O. Cybernetic Conception of Public Management Bulletin of the Georgian Academy of Sciences, 171, # 2, Tbilisi, 2005.

ნახაზი 1. ეკონომიკური სისტემის მართვის კიბერნეტიკული მოდელი

ინტერნეტ-მარკეტინგი - სტრატეგიული ღირებულება

თამარ აბუაშვილი — სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი
დავით სიჭინავა — სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

მსოფლიო ეკონომიკაში სულ უფრო აქტუალური ხდება გლობალიზაციის პროცესი. ბოლო წლების განმავლობაში მსოფლიო ეკონომიკამ განიცადა მნიშვნელოვანი ცვლილებები, რომელიც XX საუკუნის ბოლოს აღმოცენდა ინფორმაციულ-ტექნოლოგიურ რევოლუციასა და გლობალიზაციის საფუძველზე. მსოფლიო ინფორმაციის ხანაში შევიდა. ესაა ინტერნეტის ერა, როცა ინფორმაცია განსაკუთრებული საქონელია, რომელიც მთლიანად ცვლის ქვეყნის (საწარმოს) სტრატეგიულ ღირებულებას.

ახალმა ტექნოლოგიებმა ახალი ციფრული ეპოქა შექმნა. ინფორმაციული ტექნოლოგიების სწრაფმა ზრდამ კომპანიებისა და მომხმარებლების ურთიერთობის სრულიად ახალი კავშირები ჩამოაყალიბა.

ინტერნეტ-მარკეტინგის კონცეპტუალური საფუძველია ინდივიდუალური ბიზნეს-კომუნიკაციების პროცესები გლობალურ-ვირტუალურ გარემოში, რომლის განსხვავებაც მათი მცირე დანახარჯები, გადაცემის მაღალი სიჩქარე და

ინფორმაციის განახლების ფართო დიაპაზონი, ასევე ელექტრონული გარიგებების განხორციელება. დღეს უახლესი ინფორმაციულ-კომუნიკაციური ტექნოლოგიები წარმოადგენს წარმოების განუყრელ ნაწილს, რადგან თანამედროვე ბიზნესში საკვანძო ადგილი უკავია ინფორმაციას (საქმიანი, მეცნიერული და სხვა). ინტერნეტი კი ინფორმაციის გაცვლის, მიღებისა და გავრცელების ერთ-ერთი უსწრაფესი საშუალებაა.

საკვანძო სიტყვები: გლობალიზაცია, ტექნოლოგიები, მარკეტინგი, ინტერნეტი, ინტერნეტ-მარკეტინგი, ელექტრონული ვაჭრობა.

Internet-marketing - Strategic Value

Tamar Abuashvili
David Sichinava

Summary

The process of globalization is becoming increasingly important in the world economy. In recent years, the world economy has changed a lot, which was emerged at the end of the 20th century on basis of the globalization and the IT revolution. The World entered the information age. This is the era of the